

LƯỢC KHẢO VỀ NGHỆ THUẬT ĐƯƠNG ĐẠI VIỆT NAM QUA

CHÂN DUNG CỦA HƠN 20 GƯƠNG MẶT NỮ TIÊU BIỂU

PHẦN 1

Vấn đề giới trong bối cảnh
nghệ thuật đương đại Việt Nam

BÀI: ĐỒNG HÀ NHUẬN

Chênh lệch giới và bất bình đẳng giới không còn là những vấn đề xa lạ nhưng chưa bao giờ hạ nhiệt trong xã hội đương đại, nhất là trong bối cảnh nghệ thuật toàn cầu.

Dựa trên dữ liệu từ năm 2008 đến năm tháng đầu năm 2019 cung cấp bởi các nhà đấu giá quốc tế, các phòng trưng bày hàng đầu và hội chợ nghệ thuật Art Basel, một báo cáo được hợp tác thực hiện bởi In Other Words và artnet News đã chỉ ra rằng: trong tổng số 196,6 tỷ USD được chi trả cho nghệ thuật trên sàn đấu giá, tác phẩm của các nữ nghệ sĩ (tổng cộng gần 6.000 người trong tập dữ liệu) chỉ chiếm 4 tỷ USD, tức 2%, thậm chí còn thấp hơn tổng giá trị tác phẩm của một nam nghệ sĩ là Pablo Picasso trong cùng thời kỳ (khoảng 4,8 tỷ đô la Mỹ).

Để phần nào lý giải cho điều này, tôi tìm đến một phân tích chuyên sâu của nhà xã hội học Taylor Whitten Brown mang tên “Why Is Work by Female Artists Still Valued Less Than Work by Male Artists?” (tạm dịch: Vì sao tác phẩm của các nữ nghệ sĩ vẫn bị đánh giá thấp hơn tác phẩm của các nam nghệ sĩ?). Ngoài việc chỉ ra rằng phụ nữ từng bị cấm thực hành lẫn tiếp cận đào tạo nghệ thuật cho đến những năm 1870 và đến tận một thế kỷ sau, sự góp mặt của họ vào thị trường lao động nói chung mới bắt đầu tăng, Taylor bóc tách vấn đề bất bình đẳng giới trong nghệ thuật dưới các lý thuyết ở khía cạnh lịch sử và xã hội, như những chuẩn mực văn hóa (như việc cho rằng dệt may là một đặc tính thực hành của các nữ nghệ sĩ), hay sự kỳ thị và thành kiến đối với phụ nữ từ những “người gác cổng” và “người định vị thị hiếu” của giới nghệ thuật như nhà phê bình, giám tuyển và nhà môi giới.

Trong bối cảnh nghệ thuật đặc thù tại Việt Nam hiện nay – nơi phụ nữ vẫn còn mang gánh nặng về những kỳ vọng xã hội nói chung, và việc nhận hỗ trợ từ chính phủ cho thực hành-nghiên cứu nghệ thuật đương đại còn gặp nhiều khó khăn – vấn đề giới được tiếp cận như

2020 TRIBUTE: AN EXTENSIVE LIST OF 20+ FEMALE FIGURES IN VIETNAMESE CONTEMPORARY ART (PART 1)

Gender issues in the context of
contemporary art in Vietnam

The heated debate on gender disparity and inequality is a familiar worldwide issue that has never cooled down in the 21st-century society, especially in the global art context.

Based on data from 2008 to the first five months of 2019 provided by international auction houses, top galleries and Art Basel, a collaborative report by In Other Words and artnet News points out that: In the total of \$196.6 billion paid for art at auction, works by female artists (nearly 6,000 women in the dataset) account for just \$4 billion – only 2% – even lower than the total value of work by a male counterpart, Pablo Picasso in the same period (\$4.8 billion). To partially explain this, I look for the in-depth analysis of sociologist Taylor Whitten Brown entitled “Why Is Work by Female Artists Still Valued Less Than Work by Male Artists?”. In addition to the fact that women were banned from practicing art and accessing art training until the 1870s and it wasn't until a century later that their presence in the labor market generally started to rise, Taylor blames gender inequality in art on cultural norms (such as the perception that textile is a practice typical of female artists) and prejudice against women from

thế nào? Nhằm cung cấp cái nhìn sâu sắc từ chính đối tượng của cuộc bàn luận, tôi liên hệ với hai nghệ sĩ đương đại và một giám tuyển để tham vấn ý kiến của họ về vấn đề này.

“Việc giáo dục nghệ thuật trong bối cảnh Việt Nam tương đối bình đẳng cho cả nam và nữ, bản thân tôi chưa từng gặp trở ngại về giới nào trong quá trình học tập của mình. Tuy nhiên, sau khi tốt nghiệp, số lượng sinh viên nữ tốt nghiệp tiếp tục theo đuổi nghệ thuật (đặc biệt là nghệ thuật đương đại), là khá hiếm hoi, do áp lực của gia đình, xã hội, do tâm lý người nữ muốn hy sinh để xây dựng gia đình, hoặc tìm một công việc ổn định. Trong lịch sử mỹ thuật Việt Nam, và cả thế giới, những gương mặt nữ chiếm một số lượng rất nhỏ, nhưng điều này đang dần thay đổi theo hướng tích cực hơn”, nghệ sĩ Phan Thảo Nguyên chia sẻ.

Thật vậy, những thay đổi đầy hứa hẹn đang diễn ra ngày một rõ nét tại nước ta. Theo chia sẻ của giám tuyển Lê Thiên Bảo, cô cho rằng, “thuận lợi lớn nhất” của cô “có lẽ là việc được hoạt động ở Việt Nam, trong một bối cảnh nghệ thuật ít nhất đến 70% người đang hoạt động trong các lĩnh vực quản lý nghệ thuật, phòng tranh thương mại, giám tuyển, cây viết về nghệ thuật... là nữ giới. Theo như nhiều đồng nghiệp ở các nước bạn chia sẻ, đó là một tỷ lệ ít gặp ở các bối cảnh nghệ thuật khác”.

Về việc tài trợ của chính phủ cho nghệ thuật đương đại, nghệ sĩ Ngọc Nâu tìm thấy “cái may” trong tình cảnh khá trắc trở hiện nay. “Giống như việc sinh ra trong một gia đình mà không có bố mẹ ủng hộ, rồi phải tự ra ngoài tìm kiếm những hỗ trợ từ người khác vậy. Nhưng chị lại thấy trong đó có cái may mắn, vì thế phải học cách giao tiếp với ‘thế giới bên ngoài’. Cho nên network với cộng đồng nghệ thuật trở nên rộng mở hơn, và từ đó mình lại nhận được nhiều cơ hội hơn cho công việc của mình.”

Bất chấp những trở ngại ấy, các nữ nghệ sĩ và chuyên gia nghệ thuật vẫn luôn thúc đẩy sự phát triển của nghệ thuật đương đại tại Việt Nam trong những thập niên qua. Tuy nhiên, nỗ lực của họ không mấy được công chúng lẫn báo giới truyền thông chú ý đến. Hay nói đúng hơn, cho đến thời điểm hiện tại, có rất ít bài báo hay công trình nghiên cứu dành riêng cho những thành tựu và cống hiến của họ cho nền nghệ thuật đương đại nước nhà, nếu có cũng chỉ dừng lại ở những chủ thể đơn lẻ và đa số tập trung vào phân khúc nghệ sĩ.

Vì thế, trong nỗ lực nghiên cứu thứ cấp và vốn hiểu biết cá nhân, bài viết này là một lược khảo về quá trình phát triển đa chiều của nghệ thuật đương đại Việt Nam, từ những năm cuối thế kỷ 20 đến đầu thập niên thứ ba của thế kỷ 21. Bằng cách giới thiệu cái nhìn tổng thể về các tác phẩm và công trình nghiên cứu của nhiều lao động nữ, mục đích của tôi là nâng cao nhận thức của công chúng về những cống hiến của họ, đồng thời cung cấp một nguồn tham khảo mang tính khái quát cho nhiều độc giả yêu thích nghệ thuật. Hơn 20 gương mặt nữ tiêu biểu được giới thiệu thuộc 5 phạm trù thực hành khác nhau: Đa phương tiện; Nhiếp ảnh – Phim; Sân khấu – Múa – Âm nhạc và Âm thanh; Giám tuyển – Nhà nghiên cứu; Quản lý Nghệ thuật – Nhà sưu tầm.

Lưu ý: Đây là một danh sách mang tính chủ quan, với thứ tự xuất hiện của các chủ thể không dựa trên tầm ảnh hưởng của các thể hệ (tức là càng nhiều thành tựu và càng gào cọi thì nên xếp trước). Thay vào đó, bài viết này được tôi thực hiện từ những cuộc đối thoại liên mạch giữa các nhân vật, dựa trên những chuyên đề khác nhau.

“gatekeepers” and “tastemakers” such as critics, curators and dealers.

What does it mean for one to be a female art practitioner in the context of Vietnam, where women are still burdened with social expectations, and the government is yet to support contemporary art? Two high-profile artists and a distinguished curator shared their thoughts on this issue.

“Art education in Vietnam is relatively equal for both men and women. I myself have never encountered any gender-related barriers in my learning process. However, after graduation, the number of women who continue to pursue art (especially contemporary art) is quite rare, due to pressure from family, society, and the women’s mentality of sacrificing to build a family or finding a more stable job. In the global and Vietnamese art histories, female figures account for a very small number, but this is gradually changing for the better,” stated artist Thao Nguyen Phan.

Indeed, promising changes are coming. As reported by curator Le Thien Bao, it is advantageous for her to be working in Vietnam, “where at least 70% of personnel in the fields of arts administration, commercial galleries, curators, writers, etc. is female.” According to Bao’s foreign colleagues, it’s a “rare percentage” compared to other countries.

On the topic of governmental funding, artist Ngoc Nau finds “luck” in this rather miserable situation. “It’s like being born to a family where your parents don’t support you. Thus you must seek external assistance. But that’s when I’ve got the chance to communicate with the outside world. My network has since expanded and provided me with many opportunities.” Due to this lack of formal resources, Nau is motivated to be “more independent in acquiring knowledge, seeking financial support, and reaching out to curators and organizations.”

Despite these obstacles, female artists and art professionals have always been pushing forward the frontiers of contemporary art in Vietnam for the last decades. However, there is scattered due praise given to their collective and individual efforts, regarding media coverage and public attention. In honor of their work, this article compiles an initial list of female figures with diverse practices who have made major contributions to the growth of Vietnamese contemporary art. With a focus on 20 individuals who are distinct in their fields, the list presents both established and emerging art practitioners whose main practices fall into these categories: Multimedia; Photography – Film; Theater – Dance – Music & Sound Art; Curator – Researcher; Arts Administrator – Collector.

MULTIMEDIA

Mở đầu danh sách là một nghệ sĩ trẻ đang dần khẳng định dấu ấn của mình trên bản đồ nghệ thuật địa phương lẫn quốc tế. Thực hành của cô nổi bật bởi tính nhất quán và chiều sâu trong từng tác phẩm khai thác chủ đề lịch sử Việt Nam, đặc biệt là bối cảnh nông nghiệp, xã hội và chính trị tại nông thôn. Sự thi vị mang tính tường thuật về những tiểu tiết dị thường trong một tổng thể đời thường là sợi chỉ đỏ xuyên suốt những sáng tác của nữ nghệ sĩ này, từ tranh lụa đến video-trình chiếu, và nổi trội hơn cả là các tác phẩm màu nước trên sách, nơi căn tính bản địa quen thuộc được đan cài vào những không gian mộng mị của ký ức bị lãng quên.

Since the dawn of Vietnamese contemporary art in the late 1980s, "multimedia" has become a predominantly experimental practice. Beyond the traditional usage of solely one medium, this interdisciplinary approach sees artists explore and combine an array of different media, including painting, sculpture, installation, performance, video and imaging art, etc. Start off the list is one of the most currently active artist whose poetic work has progressively traveled through exhibitions, museums and institutions in Southeast Asia and beyond.

PHAN THẢO NGUYỄN 1987, HCMC

(Từ trên xuống)

1. Ảnh/ Photo: Han Nefkens Foundation

2. Phan Thảo Nguyễn, "Voyages de Rhodes", 2014–2017, Màu nước trên sách tái chế. 23,5cm x 31cm (51 bản vẽ); 23,5cm x 15,5cm (75 bản vẽ).

Phan Thảo Nguyễn, "Voyages de Rhodes", 2014–2017, Watercolor on found books. 23,5cm x 31cm (51 drawings); 23,5cm x 15,5cm (75 drawings).

Thông qua văn học, triết học và cuộc sống thường nhật, Phan Thảo Nguyễn quan sát những điều mơ hồ về các quy ước xã hội, lịch sử và truyền thống. Cô tốt nghiệp Thạc sĩ Mỹ thuật chuyên ngành Hội họa tại Chicago (Mỹ), nơi cô bắt đầu thực hành video. Là một họa sĩ được đào tạo bài bản, và hiện thực hành video, hội họa và sắp đặt, Thảo Nguyễn đang mở rộng thực hành các "miền sân khấu" của mình, bao gồm những gì cô gọi là cử chỉ trình diễn (performance gesture) và hình ảnh chuyển động. Dù ở độ tuổi khá trẻ của sự nghiệp nghệ thuật, cô đã đạt được nhiều thành tựu đáng kể: có tên trong danh sách đề cử chung cuộc cho giải thưởng Hugo Boss Asia Art Award 2019; giành chiến thắng tại Han Nefkens Foundation – Loop Barcelona Video Art Award 2018; giải nhất Signature Art Prize 2018 (với sắp đặt video hai kênh "Tropical Siesta" – "Giấc trưa Nhiệt đới"); ứng cử viên Rolex Protégée 2016-2017 (được cổ vấn bởi nữ nghệ sĩ trình diễn và video nổi tiếng Joan Jonas). Ngoài thực hành nghệ thuật, cô còn hợp tác cùng nghệ sĩ Trương Công Tung và giám tuyển Arlette Quỳnh-Anh Trần để thành lập nhóm Lao động Nghệ thuật (Art Labor Collective).

Nếu thực hành của Thảo Nguyễn, một nghệ sĩ sinh ra và lớn lên tại Việt Nam, thi vị hóa những gì thuộc về ký ức tập thể và lịch sử nơi đây dưới góc nhìn bản địa, thì lối tiếp cận nghệ thuật của Tiffany Chung, một nghệ sĩ gạo cội người Mỹ gốc Việt nổi tiếng với hình ảnh các địa đồ, là một chuỗi những nỗ lực nghiên cứu liên ngành nhằm tái diễn giải những địa hình của nhiều nơi chốn trên thế giới, bao gồm Việt Nam, Tây Tạng, Nhật Bản, Đức, Syria, Lebanon, Iraq, Dubai, Singapore... Những tác phẩm của Tiffany mang điểm nhìn toàn cầu và kích thích đối thoại về những vấn đề xuyên văn hóa như di cư cưỡng ép và hậu quả lâu dài của nó đối với nhân loại. Có thể nói, thực hành của cô có giá trị vượt biên (giới) và là một nguồn tham khảo quan trọng trong tiến trình nghệ thuật đương đại Việt Nam.

Through literature, philosophy and daily life, Thao Nguyen Phan observes the ambiguities of social convention, history and tradition. After graduating from Lasalle College of the Arts (Singapore), Thao Nguyen received an MFA in Painting and Drawing from SAIC (Chicago, USA) where she started working in film. Thao Nguyen is expanding her "theatrical fields," including what she calls performance gesture and moving images. In addition to her art practice, she has joined forces with artist Truong Cong Tung and curator Arlette Quỳnh-Anh Tran to form Art Labor. She has exhibited widely in Southeast Asia and is a 2016–2017 Rolex Protégée, mentored by internationally acclaimed performance and video artist, Joan Jonas. In 2018, her work "Tropical Siesta" won the Grand Prize of the Asia Pacific Breweries Foundation Signature Art Prize. She also won Han Nefkens Foundation – Loop Barcelona Video Art Award in the same year. Thao Nguyen was shortlisted for the Hugo Boss Asia Art Award in 2019. Her largest solo exhibition to date, "Monsoon Melody", was on view at WIELS, Contemporary Art Centre (Brussels, Belgium) in 2020.

While Thao Nguyen's practice, born and raised in Vietnam, poeticizes collective memory and history from a local perspective, the second artist on the list, an internationally acclaimed Vietnamese-American artist known for her cartographic drawings, undertakes a series of interdisciplinary research efforts aimed at reinterpreting the terrain of many parts of the world, including Vietnam, Tibet, Japan, Germany, Syria, Lebanon, Iraq, Dubai, Singapore, etc. Co-founder of Saigon's leading non-profit art platform Sàn Art, Tiffany Chung's work stimulates dialogue on cross-cultural issues such as forced migration and its long-term consequences on humanity. It can be said that her practice is valuable across borders and is an important source of reference in the process of learning about contemporary art in Vietnam.

TIFFANY CHUNG 1969, ĐÀ NẴNG

(Từ trên xuống / From the top)

1. Ảnh/ Photo: Melissa Phillip, Houston Chronicle

2. Tiffany Chung, "The Vietnam Exodus History Learning Project: the exodus, the camps and the half-lived lives", 2017, Màu nước trên giấy. Ảnh: bản quyền của nghệ sĩ và Tyler Rollins Fine Art, New York
Tiffany Chung, "The Vietnam Exodus History Learning Project: the exodus, the camps and the half-lived lives.", 2017, watercolor on paper. Photo: artist and Tyler Rollins Fine Art, New York.

3. Nguyễn Thị Thanh Mai, "ID Card" (chi tiết), 2014. 340 bản in truyền nhiệt trên vải tái chế. Nguyen Thi Thanh Mai, (Detail) "ID Card." 2014. 340 heat transfer prints on recycled fabric on a table.

Tiffany Chung được biết đến với các bức vẽ bản đồ, điêu khắc, video, nhiếp ảnh và các trình diễn khảo sát những vấn đề xung đột, di cư,... Thuộc cộng đồng người Việt tại hải ngoại, cô di cư sang Mỹ cùng gia đình sau Chiến tranh Việt Nam. Cô hoàn thành chương trình Cử nhân và Thạc sĩ Mỹ thuật tại Đại học bang California-Long Beach và Đại học California-Santa Barbara. Năm 2007, cô đồng sáng lập Sàn Art cùng với Lê Quang Đình và hai thành viên của nhóm The Propeller Group: Tuấn Andrew Nguyễn và Phù Nam Thúc Hà. Một số thành tựu của Tiffany Chung bao gồm: Jane Lombard Fellow (2018); Asian Cultural Council Grant (2015); Sharjah Biennial Prize (2013).

Nhắc đến các vấn đề về căn tính "gạch nối" đầy phức tạp của những cộng đồng di cư và tị nạn, một nghệ sĩ khác cũng thuộc cộng đồng người Việt xa xứ – Hương Ngô (Ngô Ngọc Hương) – khai thác ngôn ngữ, cấu trúc quyền lực và ý thức hệ trong thực hành của mình. Trong tác phẩm "The Opposite of Looking is Not Invisibility. The Opposite of Yellow is Not Gold" (2016), Hương hợp tác với Hồng-An Trương để tái cấu trúc nhiếp ảnh thường nhật gia đình thông qua trải nghiệm của chính các nghệ sĩ – hai người phụ nữ gốc Việt lớn lên tại Mỹ.

Tương tự, Nguyễn Thị Thanh Mai chất vấn các chủ đề thuộc phạm trù căn tính như sự thuộc về, xuất xứ và sự biến vị. Gần đây, thực hành của cô đã chuyển sang khai thác những trải nghiệm và quyền lợi của người di cư. Dự án "Day by Day" của Mai, được thực hiện vào năm 2014 trong thời gian lưu trú tại Sa Sa Art Projects (Campuchia), đòi hỏi cô hòa nhập cùng đời sống sinh hoạt của các gia đình người Việt di cư để bóc tách thực trạng đáng lo ngại về một cộng đồng không có quyền pháp lý hay tư cách pháp nhân tại Campuchia.

Nghệ sĩ tiêu biểu tiếp theo trong danh sách, người cũng có mối quan tâm đến vấn đề di-nhập cư với tác phẩm điêu khắc "Thuyền Nhà Thuyền" (2017-vẫn tiếp diễn), là Ly Hoàng Ly. Trong ấn phẩm "12 Nghệ sĩ Mỹ thuật đương đại Việt Nam", Nguyễn Phương Linh có chia sẻ: "Tôi luôn ngưỡng mộ Ly Hoàng Ly và nghệ sĩ làm nghệ thuật thử nghiệm mới lúc bấy giờ đã ít, phụ nữ làm nghệ thuật thể nghiệm còn ít hơn, chỉ đếm được trên đầu ngón tay của một bàn tay. Phụ nữ lớn lên thì phải cưới chồng, đẻ con,... việc dành nhiều thời gian cho sáng tác dường như là một chuyện quá xa xỉ và vô lí. Nếu không có tình yêu, lòng dũng cảm và ham muốn sáng tạo từ bên trong thì chị đã không làm được điều mình mong muốn, đã không bền bỉ làm nghệ thuật đến tận bây giờ và sau này". Đó cũng chính là bối cảnh xã hội mà lực lượng lao động nghệ thuật nữ nói chung đã và đang phải trải qua và thích ứng.

Tiffany Chung is noted for her cartographic drawings, sculptures, videos, photographs, and theater performances that examine conflict, migration, displacement, urban progress... Part of the Vietnamese diaspora, she emigrated to the US with her family after the Vietnam War. She studied art in California earning a BFA from California State University, Long Beach and an MFA in Studio Art from the University of California, Santa Barbara. In 2007, Chung co-founded Sàn Art along with Dinh Q. Le and two members of the Propeller Group - Tuan Andrew Nguyen and Phunam Thuc Ha. In 2013, Chung was awarded the Sharjah Biennial Artist Prize. Her work has been exhibited worldwide, including the US, Vietnam, Denmark, Japan, Singapore, Hong Kong, etc. In 2019, she presented two major solo exhibitions, one at the Smithsonian American Art Museum, "Tiffany Chung: Vietnam, Past Is Prologue" (March-September), and the other at Tyler Rollins Fine Art (New York), "Tiffany Chung: Passage of Time" (September-November).

In relation to historical issues such as colonialism and migration, another artist of the Vietnamese diaspora, Huong Ngo, engages with "language, structures of power, and ideologies." In "The Opposite of Looking is Not Invisibility. The Opposite of Yellow is Not Gold" (2016), Ngo collaborated with Hong-An Truong to reframe vernacular family photography from the artists' experience as Vietnamese American women growing up in the US.

Similarly, Nguyen Thi Thanh Mai investigates themes such as belonging, origin and dislocation. Recently, her practice has turned to issues of migrants' experiences and rights. "Day by Day", created in 2014 during her residency at the Sa Sa Art Projects (Phnom Penh, Cambodia), involved living within migrant Vietnamese families in order to reveal the troubling realities for a marginalized community without legal rights or official status.

The third artist on the list, who also tackles the issue of migration and immigration with her ambitious sculptural installation "Boat Home Boat", is Ly Hoang Ly. In the book "12 Contemporary Artists of Vietnam" (Dao Mai Trang chief author), artist Nguyen Phuong Linh shared her thoughts on Ly's practice: "Ly Hoang Ly was one of the very few women who were courageous enough to pursue experimental art. She confided that even her parents did not understand what she was doing and complained that her work did not bring profit and was a waste of time. Indeed, if she did not have such courage, passion for creativeness, and fervid love for art, Ly Hoang Ly could not have pursued experimental art as she has done."

LY HOÀNG LY 1975, HÀ NỘI

(Từ trên xuống)

1. Ảnh: website nghệ sĩ
Photo: artist's website

2. Ly Hoàng Ly, "Mật Mật Mật hay Những phân mảnh của Niềm tin", sắp đặt tại trường EMASI Nam Long (TP. HCM). Ảnh: emasi.edu.vn.
Ly Hoàng Ly, "Honey Honey Honey or The Fragments of Trust", installation view at the EMASI Nam Long School campus in HCMC.
Photo: emasi.edu.vn.

Ly Hoàng Ly là nữ nghệ sĩ thị giác đầu tiên tại Việt Nam thực hành nghệ thuật trình diễn và trình diễn thơ. Cô tốt nghiệp Đại học Mỹ thuật TP.HCM, và nhận bằng Thạc sĩ Mỹ thuật tại Chicago năm 2013 với học bổng Fulbright của chính phủ Mỹ. Ly Hoàng Ly thực hành với đa dạng chất liệu, từ hội họa, thi ca, video, tới trình diễn, sắp đặt và nghệ thuật công cộng. Nghệ thuật của cô khoác lên mình tiếng nói nhân văn, và phản ánh hiện tượng và chủ đề mang tính toàn cầu: về sự dịch chuyển và những khoảng trống trong căn tính và tâm lý, về tính thích ứng và khả năng chấp nhận, về sự chia rẽ và tính đoàn kết, và trên hết, về những gì khiến ta là-con-người. Năm 2016, Ly có mặt trong hai triển lãm quan trọng diễn ra tại Hà Nội: "Mở cửa – Mỹ thuật 30 năm thời kỳ Đổi mới (1986-2016)" và "Vietnam Eye: Nghệ thuật đương đại Việt Nam". Ly Hoàng Ly có cuộc triển lãm cá nhân lớn nhất của mình, "0395A.ĐC", tại Trung tâm Nghệ thuật đương đại The Factory (TP. HCM) vào năm 2017.

Cùng với Ly Hoàng Ly, Đinh Thị Thẩm Poong và Lý Trần Quỳnh Giang thuộc nhóm những nghệ sĩ đương đại Việt Nam thời kỳ đầu có hoạt động đột phá. Nổi tiếng với những bức tranh siêu thực về dân tộc thiểu số trên giấy dó, thực hành của Thẩm Poong mở rộng sang sơn dầu trên canvas, các sắp đặt gồm phân mảnh và giỏ tre tự nhiên trong triển lãm cá nhân gần đây của cô, "Điểm cuối của cái nhìn xiên". Trái ngược với phong cách rực rỡ và dễ chịu của Thẩm Poong, tác phẩm khắc gỗ, tranh sơn dầu và điêu khắc của Lý Trần Quỳnh Giang mang cảm giác u sầu, tăm tối và nỗi buồn khắc khoải.

Đối lập với thực hành thuần thị giác của Thẩm Poong và Quỳnh Giang, các tác phẩm của Nguyễn Thúy Hằng và Cam Xanh kết hợp các yếu tố tương tác của nghệ thuật trình diễn và ngôn ngữ trực quan, cùng ngôn từ ở dạng thức văn học, thơ ca và văn bản. Bên cạnh thực hành thị giác với triển lãm cá nhân gần đây "Khi Sương mờ, lúc Khói tan: Điêu Khắc Tà Thán", Nguyễn Thúy Hằng là cây bút nổi tiếng trong nền văn học đương đại Việt Nam. Trong khi đó, một tác phẩm của Cam Xanh – sắp đặt tương tác dựa trên văn bản nổi tiếng cùng tên, "Lời xin lỗi của Socrates" (2018-2019, TP. HCM) – bóc tách ngữ nghĩa và ngữ cảnh ra khỏi các đơn vị từ, sau đó biến chúng thành các tác phẩm điêu khắc kích thước nhỏ mang hình dáng kén tằm.

Cả hai nữ nghệ sĩ đều có những đóng góp tiên phong cho nghệ thuật đương đại nước nhà. Nhưng mấy ai biết rằng, Cam Xanh là "mẹ đẻ" cũng như người "đỡ đầu" cho nhiều không gian độc lập và tổ chức nghệ thuật quan trọng tại Việt Nam.

Ly Hoang Ly is a visual artist, poet, and editor. Ly graduated from the HCMC University of Fine Arts in 1999 and earned her MFA in Sculpture at the School of the Art Institute of Chicago (SAIC) in 2013 on the Fulbright Scholarship. As a multidisciplinary artist, Ly was the first female visual artist in Vietnam to practice performance art and poetry performance. Her art raises questions about the general human conditions, the critical states of society, and our shared issues of migration and immigration. Ly has exhibited widely in and outside of Vietnam. In 2016, she participated in two of the most distinguished exhibitions of the year in Vietnam: "Open door – Art through the 30 years of Renovation (1986–2016)" and "Vietnam Eye" (Hanoi). 2017 saw Ly open her largest solo exhibition "0395A.ĐC" at The Factory Contemporary Arts Centre (HCMC). Besides "Boat Home Boat", her public art "Honey Honey Honey or The Fragments of Trust" (2016–2017) is one of the most impressive installations in Vietnam known for its playful interactivity, currently situated on the Nam Long campus of the EMASI school (District 7, HCMC).

With Ly Hoang Ly, Đinh Thị Thẩm Poong and Ly Trần Quỳnh Giang are among the most recognized artists at the start of this century. Famous for her surreal paintings of ethnic minorities on handmade dó (poonah) paper, Tham Poong's practice expanded to oil on canvas, ceramic fragments held by embroidery, and natural bamboo baskets in her recent solo exhibition "Destination Point of an Oblique Line" (2016, Art Vietnam Gallery, Hanoi). In contrast to Poong's pleasantly vibrant style, Quỳnh Giang's woodcuts, oil paintings and sculptures deliver a sense of dark melancholy filled with sadness and trauma. Her recent exhibition "When They Return To" (CUC Gallery, Hanoi) explored emotional layers beyond the enclosed inner self, and for the first time displayed an intimate installation of Giang.

Opposed to Poong and Giang's purely visual practice, the works of Nguyễn Thúy Hằng and Cam Xanh combine performative and visual elements with words in the form of literature, poetry and text. With her 2019 solo exhibition "Dew drips, Smog seeps" (Vin Gallery, HCMC) as a visual artist, Thuy Hang is also well-known for her contemporary literature. Meanwhile, Cam Xanh's interactive installation "Socrates' Apology" (2018–2019, HCMC) detaches content and context from words, then turns them into mini sculptures.

CAM XANH 1977, VIỆT NAM

Chân dung Cam Xanh trong tác phẩm của cô "11am" (2018, Video và sắp đặt). Ảnh: Regis Golay.
Cam Xanh, "11am", 2018, Video and installation. Photo: Regis Golay.

Cam Xanh là bút danh của nghệ sĩ khái niệm Trần Thanh Hà. Các tác phẩm của cô thường dựa trên văn bản và thơ ca, hoặc được phát triển từ các buổi trình diễn trước đó. Thực hành của Cam Xanh bao gồm nhiều phương tiện, với các yếu tố chỉ được kích hoạt khi có sự tham gia của người xem. Năm 2004, với Olivier Mourgue d'Algue và Daniel Howald, cô đồng sáng lập Bộ sưu tập Post Vidai – bộ sưu tập đầu tiên và lớn nhất dành riêng cho nghệ thuật đương đại Việt Nam. Năm 2015, cô đồng sáng lập không gian nghệ thuật độc lập MoT+++ tại TP.HCM, nơi cô tiếp tục điều hành với một nhóm nhỏ và các thành viên khác trong nhóm MoT+++ collective. Năm 2018, quỹ tài trợ bộ sưu tập nghệ thuật Nguyễn Art Foundation được thành lập dưới sự cố vấn của cô và cô đồng sáng lập không gian lưu trú nghệ thuật quốc tế A. Farm.

Cũng thực hành nghệ thuật khái niệm, Nguyễn Kim Tố Lan là một nhà hoạt động nghệ thuật với các dự án cộng đồng đáng chú ý như Sao La, Cù Rủ Bar và Dự Án Màu Hồng. Vì thực tế, tài trợ của chính phủ cho nghệ thuật đương đại gần như bằng không, các nghệ sĩ như Cam Xanh và Tố Lan đã có những nỗ lực đáng kể trong việc thiết lập các không gian độc lập, thúc đẩy đối thoại và sáng tạo trong cộng đồng nghệ thuật địa phương từ trước đến nay.

Tương tự, nghệ sĩ Tia-Thủy Nguyễn thành lập Trung tâm nghệ thuật đương đại The Factory vào năm 2017. Cô được Forbes Việt Nam bình chọn là một trong số 50 phụ nữ có ảnh hưởng nhất tại Việt Nam năm 2019. Dẫu ít được biết đến bởi công chúng ngoài lĩnh vực thời trang, thực hành nghệ thuật đương đại của Tia-Thủy Nguyễn mang nội lực bền bỉ đẩy nữ tính, thách thức những rào cản mà bối cảnh xã hội đặt lên thân phận phụ nữ.

Cam Xanh, translated as "Green Orange" from Vietnamese, is the pseudonym of conceptual artist Tran Thanh Ha. Her works are often based on texts and poetry, or developed from the artist's previous performances, and branch across multiple media with elements only activated by audience participation. In 2004, with Olivier Mourgue d'Algue and Daniel Howald, she co-founded Post Vidai Collection (first established in 1994)—the first and largest collection dedicated to contemporary Vietnamese art. In 2015, she co-founded the independent art space MoT+++ in Saigon (previously Dia Projects), where she continues to run with a small team and other members of the MoT+++ artist collective. In 2018, the Nguyen Art Foundation was founded under her advisory and she co-founded A. Farm, an international art residency located in District 12, HCMC. One of her provocative and memorable performances is the unusual "Cháo/Art" gathering (2015) where, along with fellow artists, writers and curators, she cooked and served plain "cháo", the most basic Vietnamese rice porridge, to customers, guests of honors and passers-by.

Also a conceptual artist like Cam Xanh, Nguyen Kim To Lan is a noticeable art practitioner whose community-driven practice has been at the core of her projects: Sao La, Cù Rủ Bar and "Pink Project". Since there is practically no governmental funding as mentioned above, artists like Cam Xanh and To Lan have put substantial efforts in establishing independent spaces for the local art community. Likewise, artist Tia-Thuy Nguyen founded The Factory Contemporary Arts Centre, a well-known point of attraction for art enthusiasts in Saigon. Last year, she was recognized among the "Top 50 most influential women in Vietnam 2019" by Forbes Vietnam.

TIA-THỦY NGUYỄN 1981, HÀ NỘI

Ảnh/ Photo: David Farnsworth.

Sau khi tốt nghiệp Đại học Mỹ thuật Việt Nam (2006), Tia-Thủy Nguyễn nhận học bổng tại Học viện Nghệ thuật và Kiến trúc Quốc gia Kiev, Ukraine, nơi cô tiếp tục theo học Thạc sĩ và lấy bằng Tiến sĩ về nghệ thuật. Cô có gần 20 năm thực hành hội họa trên đa dạng chất liệu. Các tác phẩm của Tia thường tập trung phóng chiếu những quan sát của cô với thế giới xung quanh, thể hiện những cảm xúc hỗn độn nhưng đầy màu sắc của người phụ nữ trong thế giới hiện đại. Ý thức về những khó khăn của nền nghệ thuật đương đại nước nhà, năm 2016, Tia thành lập The Factory, không gian đầu tiên ở Việt Nam được xây dựng dành riêng cho nghệ thuật đương đại, nhằm kết nối cộng đồng và tạo dựng một nền tảng mang tính giáo dục, phản

Born and raised in Hanoi, Tia-Thuy Nguyen achieved her MFA and PhD in Fine Arts at the National Academy of Fine Arts and Architecture after graduating from Vietnam University of Fine Arts. For almost 20 years, her multi-disciplinary career has always showed an ardent admiration for the Vietnamese local traditions, folklores, rituals and beliefs. She is also one of the pioneers in Vietnam to embed traditions into modern life through contemporary arts. With her own experience as a mother, a fashion designer and an artist, she challenges women's roles in today's society. In 2011, she founded her own fashion brand—Thuy Design House. In 2016, responding to the difficulties of Vietnamese contemporary art

Tia-Thủy Nguyễn, "Silver Room", 2016-2018, sắp đặt theo đặc thù địa hình. Bạc, đá, gỗ, tre, thạch anh trắng, dây thừng, màu vẽ. Tác phẩm thuộc bộ sưu tập tư nhân Château La Coste (Aix-en-Provence, Pháp).

Ảnh: Phạm Anh Huy.

Tia-Thủy Nguyễn, "Silver Room", 2016-2018, site-specific installation. Silver, stone, wood, bamboo, white quartz, rope, paint. Château La Coste Aix-en Provence, France. Photo: Phạm Anh Huy.

NGUYỄN PHƯƠNG LINH 1985, VIỆT NAM

Ảnh: Photo: designs.vn

biện. Nghệ sĩ Tia thách thức những định nghĩa cổ hủ về vai trò của người phụ nữ, bằng chính những thành tựu của mình trong nhiều lĩnh vực: làm mẹ, nhà thiết kế thời trang và nghệ sĩ thị giác. Gần đây nhất, tạp chí Forbes vinh danh cô là một trong "50 người phụ nữ có ảnh hưởng nhất Việt Nam năm 2019". Vào giai đoạn cuối năm 2020, một triển lãm cá nhân đặc biệt mang tên "Mộng Bình Thường" của Tia-Thủy Nguyễn sẽ được tổ chức tại The Factory, giám tuyển bởi Dolla S. Merrillees.

Giờ đây, Việt Nam tự hào vì có sự phát triển nhanh chóng của các hội nhóm và không gian nghệ thuật trên cả nước. Nhưng vào những năm 1990 khi các nghệ sĩ tiên phong như Trương Tân, Trần Lương, Đào Anh Khánh hay Vũ Dân Tấn bắt đầu thực hành đương đại, có rất ít không gian cho các hoạt động thử nghiệm, nếu có thì đa số tại gia và khép kín.

Được thành lập bởi nghệ sĩ-giám tuyển Trần Lương và nghệ sĩ Nguyễn Mạnh Đức vào năm 1998, Nhà Sàn Studio là cái nôi đầu tiên của nghệ thuật đương đại tại Hà Nội, và trở thành nơi sản sinh nhiều thế hệ nghệ sĩ Việt Nam tài năng sau này. Sinh ra và lớn lên trong chính không gian năng động ấy, một nhân vật luôn tham gia tích cực với cộng đồng nghệ thuật địa phương với tư cách một nghệ sĩ và nhà tổ chức nghệ thuật. Cô ấy là Nguyễn Phương Linh.

Sinh sống và làm việc tại Hà Nội, Nguyễn Phương Linh thực hành sắp đặt, điêu khắc và video với các chất liệu nổi bật như muối, bụi và cao su. Những nghiên cứu của cô khai thác các chủ đề như chuyển đổi cảnh quan địa-chính trị, hành động thao túng thiên nhiên của con người và các góc nhìn lịch sử ngoại biên về Việt Nam hiện đại. Năm 2009, cô trưng bày triển lãm cá nhân đầu tiên, "Muối", tại Galerie Quynh (TP. HCM) với các sắp đặt tối giản được làm từ muối thô thu thập được. Các sản phẩm nghệ thuật ấn tượng khác của cô bao gồm: Dự án "Bụi" (2011-2012), Dự án "Nhà" (2012), và "Mây hóa thánh" (2012-2015). Cô thành lập và tổ chức IN:ACT, một lễ hội nghệ thuật trình diễn quốc tế thường niên tại Hà Nội. Năm 2012, Phương Linh tổ chức "Những Chân trời có Người bay", một trong những hoạt động nghệ thuật đương đại tham vọng nhất tại Việt Nam trong thập kỷ qua. Năm 2013, cô đồng sáng lập và đang điều hành Nhà Sàn Collective. Năm 2018, triển lãm cá nhân "Trùng Mù" của cô được tổ chức tại BACC Bangkok với tư cách là người chiến thắng giải thưởng Hans Nefkens BACC. Gần đây, Phương Linh tham gia trình chiếu nhóm "Endless,

scene, she founded The Factory Contemporary Arts Centre, the first purpose-built space for contemporary art in Vietnam. Tia-Thuy's artworks have been exhibited, auctioned and collected widely in prestigious collections in Vietnam, the UK, US and France. In May 2019, her first site-specific installation "Silver Room" was exhibited at Château La Coste (Aix-en Provence, France).

Now that Vietnam boasts a rapid growth of art spaces and collectives across the country, back in the days of the 1990s when pioneers such as Truong Tan, Tran Luong, Dao Anh Khanh or Vu Dan Tan started to engage in contemporary practices, there were few hosting spaces, mostly private, for experimental activities.

Founded by artist-curator Tran Luong and artist Nguyen Manh Duc in 1998, Nhà Sàn Studio was the first cradle of contemporary art in Hanoi and has since been the birthplace of many artists in Vietnam. Born and raised in this dynamic space, a female figure has demonstrated deep understanding and involvement in the local art community as an artist and art organizer. Her name is Phuong Linh Nguyen.

Phuong Linh Nguyen is a Hanoi-based artist whose multidisciplinary practice spans installation, sculpture and video. Her materials, such as salt, dust and rubber, and research interests deal with the transformation of geopolitical landscapes, human manipulation of nature, and alternative historical perspectives of modern Vietnam. In 2009, she exhibited her first solo show "Salt" at Galerie Quynh (HCMC) with minimal installations made from unrefined salt. Her other exceptional works include "The Dust Project" (2011-2012), "The Home Project" (2012) and "Sanctified Clouds" (2012-2015). She founded and organized IN:ACT, an annual international performance art festival in Hanoi. In 2012, she organized Skylines With Flying People, one of the most ambitious contemporary art activities in Vietnam in the last decade. In 2013, Linh co-founded and has been running Nhà Sàn Collective. Phuong Linh participated in the Singapore Biennale, Kuandu Biennale Taipei and Shanghai Biennale in 2016. In 2017, she received Pollock Krasner award. In 2018, she realized her solo show "Trùng Mù" (Endless, Sightless) at BACC Bangkok as the winner of Hans Nefkens BACC

Ảnh chụp một phần triển lãm "Trùng Mù - endless, sightless" của Nguyễn Phương Linh tại BACC Bangkok, 2018. Ảnh: bacc.or.th.
Phuong Linh Nguyen's exhibition "Trùng Mù - endless, sightless" at BACC (2018, Bangkok).
Photo: bacc.or.th.

NGỌC NÂU 1989, THÁI NGUYÊN

Sightless: Nhà Sàn Collective" tại KINGS Artist-Run (2019, Melbourne) với tác phẩm video "Memory of the Blind elephant" (2014-2016).

Hai nghệ sĩ đa phương tiện cuối cùng trong danh sách, Ngọc Nâu và Oanh Phi Phi, có cách tiếp cận nghệ thuật khá khác nhau. Ngọc Nâu thường khai thác tính ứng dụng của công nghệ như ảnh toàn ký (hologram) hay thực tế tăng cường (augmented reality) làm phương thức truyền tải cho các tác phẩm của mình. Còn Oanh Phi Phi sử dụng chất liệu truyền thống sơn mài Việt Nam làm cốt lõi cho tác phẩm của cô. Cả hai đã và đang tìm tòi những sáng kiến rất riêng trong thực hành của mỗi nghệ sĩ.

award. Most recently, Phuong Linh joined the group screening "Endless, Sightless: Nhà Sàn Collective" at KINGS Artist-Run (2019, Melbourne) with her video piece "Memory of the Blind elephant" (2014-2016).

The last two multimedia artists, Ngoc Nau and Phi Phi Oanh, have quite contrasting approaches to art. While the former often exploits the use of technology such as hologram or augmented reality as her creative outlet, the latter uses the traditional material of Vietnamese lacquer at the core of her artistic expression.

Tốt nghiệp Đại học Mỹ thuật Việt Nam với bằng cử nhân Lịch sử Nghệ thuật và Phê bình, Nguyễn Hồng Ngọc – hay còn được biết đến với tên gọi "Ngọc Nâu" – quyết định theo đuổi con đường thực hành nghệ thuật độc lập. Từ năm 2013, cô quan tâm đến ánh sáng và nghiên cứu về nó trong các lĩnh vực như triết học, vật lý, tôn giáo và tâm lý học. Các tác phẩm nghệ thuật của cô mang đậm tính thử nghiệm với các hình thức và chất liệu khác nhau, từ hình ảnh chuyển động đến video, ảnh toàn ký, thực tế tăng cường và nghệ thuật cắt ghép ảnh. Năm 2015, "Miễn Năng Lượng" là triển lãm cá nhân đầu tiên của cô, diễn ra tại CUC Gallery (Hà Nội). Năm 2019, cô là một trong hai nghệ sĩ đại diện Việt Nam triển lãm tại Singapore Biennale với tác phẩm thể nghiệm công nghệ toàn ký và thực tế tăng cường pha trộn với văn hóa Việt Nam đương đại "Deep in the Forest, a Night Song". Mới đây, Ngọc Nâu được lựa chọn tham gia chương trình Lưu trú trao đổi "All the Way South" (hợp tác thực hiện giữa Trung tâm Nghệ thuật Đương đại The Factory và Bảo tàng Times Quảng Đông) tại Quảng Châu vào cuối năm 2020.

Graduating from Vietnam University of Fine Arts in Hanoi with a degree in Art History and Criticism, Nguyen Hong Ngoc, otherwise known as "Ngoc Nau", decided to follow a career as an independent artist. She has been interested in light since 2013, and researched about it in such fields as philosophy, physics, religion and psychology. Her artworks have involved experimentation under a wide range of forms and materials, from moving image to video, hologram projection, augmented reality and collage photography. Ngoc Nau has participated in exhibitions and art projects in various countries. These include: "Asian Diva: The Muse and The Monster" in Seoul Museum of Art (2017, South Korea), "Siggraph Asia" (2015, Japan) and "Art Together with the Town" at the Koganecho Bazaar (Japan). In 2015, "The Land of Energy" was her first solo exhibition, located at CUC Gallery (Hanoi). Last year, Ngoc Nau exhibited her hologram and augmented reality experimentation fused with contemporary Vietnamese culture, "Deep in the Forest, a Night Song", at Singapore Biennale 2019. Recently, Ngoc Nau has been selected for the "All the Way South Residency in Exchange" program between The Factory (HCMC) and Times Museum (Guangzhou, China), where she'll be in Guangzhou for a one month residency in the second half of 2020.

OANH PHI PHI 1979, HOUSTON

1. Ảnh/ Photo: Lim Yaohui & The Straits Times.

2. Oanh Phi Phi, "Specula", 2007-2009, tranh sơn mài sử dụng sơn ta trên nền hỗn hợp epoxy và sợi thủy tinh, khung sắt và sàn kính. Ảnh: Matthew Dakin.

Phi Phi Oanh, "Specula", 2007-2009, Sơn Ta lacquer painting in barrel domed architectural space on fiberglass reinforced epoxy composite boards, metal structure and glass flooring. Photo: Matthew Dakin.

Sinh ra tại Mỹ, Oanh Phi Phi nhận bằng Cử nhân Nghệ thuật tại Parsons School of Design (2002) và bằng Thạc sĩ Nghiên cứu Nghệ thuật tại Đại học Complutense Madrid (2012). Năm 2004, cô nhận học bổng Fulbright, nghiên cứu về hội họa sơn mài tại Hà Nội, và kể từ đó, sơn mài Việt Nam trở thành yếu tố cốt lõi trong thực hành của cô. Oanh Phi Phi quan tâm tới khả năng của sơn mài như một chất liệu nghệ thuật để truyền tải ký ức và phân tử; để nghiên cứu và truy vấn những lý thuyết về hình ảnh; và để mở rộng những thử nghiệm cả về kích thước lẫn phương pháp sản xuất tác phẩm. Các triển lãm gần đây của Oanh Phi Phi bao gồm: "Trees of Life: Knowledge in Material" (Cây đời: Kiến thức qua Chất liệu), Trung tâm Nghệ thuật đương đại NTU, Singapore, 2018; "Radiant Material, Pro Se" (Ngôn ngữ Rạng rỡ), National Gallery Singapore, 2017; "Tỏa", Trung tâm Nghệ thuật đương đại Vincom, Hà Nội, 2017; "Ranh giới Vô định", Heritage Space, Hà Nội, 2017. Năm 2019, "Giao Diện" là triển lãm cá nhân đầu tiên của cô tại TP. HCM (The Factory) với sắp đặt hoành tráng "Specula" và trình chiếu ánh sáng "Palimpsest". Oanh Phi Phi hiện sinh sống và làm việc tại Đà Nẵng.

Trong khuôn khổ có hạn của bài viết, tôi xin giới thiệu sơ lược đến bạn đọc các nghệ sỹ đa phương tiện khác cũng tích cực hoạt động trong thập kỷ qua: Võ Trần Châu, với triển lãm cá nhân "Nhật Lá Rừng Xưa" (2020, The Factory, TP. HCM); Lêna Bùi, với các tác phẩm truy xét sự phát triển chóng mặt của mối quan hệ giữa con người với thiên nhiên cùng môi trường xung quanh, đã có một triển lãm đặc trưng về vấn đề tiêu thụ thực phẩm, "Nắng Bằng Phẳng" (2016, The Factory, TP.HCM); Lê Thúy, một tài năng hội họa lụa, người gần đây đã hoạt động nghệ thuật trở lại sau khi sinh con, với triển lãm cá nhân của cô "Sự Sống Bình Thường" (2020, Craig Thomas Gallery, TP. HCM); Nguyễn Thị Châu Giang, với các tác phẩm lụa tinh tế trong triển lãm cá nhân "Bên Trong Tôi" (2018, Vin Gallery, TP. HCM) gây ấn tượng mạnh mẽ về nữ quyền; và Lê Hoàng Bích Phượng, một trong những họa sỹ lụa triển vọng nhất Việt Nam, với triển lãm cá nhân nổi bật "Bên kia những ngọn đồi" (2017, Manzi, Hà Nội).

Born in Houston but now based in Vietnam, Phi Phi Oanh received her BFA at Parsons School of Design (2002) and a Masters in Art and Investigation at the University of Madrid Complutense (2012). In 2004, she received a Fulbright Grant to research lacquer painting in Hanoi. Since then, Vietnamese lacquer has become central to her work, which focuses on its potential as a painting medium to convey memory or reflection, examine current theories of the image and expand into more experimental methods and scale. Oanh's interests also include rethinking crafts, experiential spaces, transcultural experience, hybridity, collective memory and the human body - which can be clearly seen in her practice. She has exhibited internationally in China, Japan, the Philippines, Singapore, the US and Vietnam. "Interface", her first solo exhibition in HCMC, engrossed the public's attention at The Factory Contemporary Arts Centre last year with her grand installation "Specula" and light projection "Palimpsest".

Other multimedia artists who also have been actively engaged in contemporary art for the last decade include: Vo Tran Chau, who is showcasing her textile-based exhibition "Leaf Picking in the Ancient Forest" at The Factory (2020, HCMC); Lena Bui, whose work examines the impact of rapid development on people's relationship with nature and their surroundings, had a noticeable exhibition on food consumption, "Flat Sunlight" (2016, The Factory, HCMC); Le Thuy, a talent adept at painting on silk, who recently returned to creating works after giving birth with her solo exhibition "Life Ordinary" at Craig Thomas Gallery (2020, HCMC); Nguyen Thi Chau Giang, a Hanoi-born oil-painting graduate and artist widely recognized for her delicate silk works, whose solo exhibition "Inside of Me" (2018, Vin Gallery, HCMC) struck a bold impression of feminism; and Le Hoang Bich Phuong, one of the most promising silk painters in Vietnam whose unique Japanese comics-inspired style has seen her work recognized in local and international exhibitions.

NHIẾP ẢNH – PHIM / PHOTOGRAPHY – FILM

Đối lập với thực hành mơ mộng và khai thác tính dục của các nghệ sĩ trẻ như Ao Kim Ngan (Yatender) và Thy Trần (Thymcqueen), Maika Elan đã tạo dựng tên tuổi của mình với nhiếp ảnh tài liệu từ khi ra mắt dự án ảnh “Yêu là Yêu” (The Pink Choice), dự án nổi tiếng quốc tế miêu tả cuộc sống thường nhật của các cặp đồng tính nam và nữ tại Việt Nam.

In Vietnam, photography is rather more popular a contemporary art form than film. Or so it seems to be. The latter's products are mostly available to the enclosed circle of art professionals, while the former's accessibility and instantaneous property attract both established and aspiring practitioners as well as viewers nationwide. Opposed to young artists like Ao Kim Ngan (Yatender) and Thy Tran (Thymcqueen) who practice sensual and dreamlike fine art photography, Maika Elan has established her name with documentary ever since the debut of “The Pink Choice”, her internationally praised project that portrays the life of gay couples in Vietnam.

MAIKA ELAN 1986, HÀ NỘI

1. Ảnh: website nghệ sĩ.
Photo: artist's website.

2. Dự án nhiếp ảnh “Hikikomori” của Maika Elan
Maika Elan's ongoing photography project
“Hikikomori”.

Maika Elan (Nguyễn Thanh Hải) hiện là nhiếp ảnh gia tự do làm việc tại TP.HCM. Sau khi tốt nghiệp ngành Xã hội học tại Đại học Khoa học, Xã hội và Nhân Văn (Hà Nội), cô bắt đầu sử dụng máy ảnh từ năm 2008 để ghi lại những khoảnh khắc trong đời sống cá nhân. Sau đó, cô trở thành một nhiếp ảnh gia chuyên nghiệp, chủ yếu cộng tác với khách hàng và công ty thời trang khắp cả nước. Năm 2010, Maika chuyển sang hướng nhiếp ảnh tư liệu. “The Pink Choice – Yêu là Yêu” — dự án ảnh đầu tiên của cô, tập trung khai thác những góc nhìn riêng tư về cuộc sống của các cặp đôi đồng tính tại Việt Nam — đã được trưng bày rộng rãi tại các triển lãm quốc tế và xuất bản trong nhiều tạp chí. Năm 2013, dự án đã mang về cho cô giải nhất hạng mục “Các vấn đề đương đại” tại giải thưởng World Press Photo, và giải nhất hạng mục “Câu chuyện tư liệu” tại giải thưởng Pride Photo Award. Triển lãm cá nhân đầu tiên của cô được tổ chức tại Viện Goethe Hà Nội, năm 2012. Dự án nhiếp ảnh gần đây nhất của Maika khắc họa đời sống của nhóm người “Hikikomori” khép kín tại Nhật Bản.

Ngoài ra, chúng ta còn có An-My Le hay Lê Mỹ An, một nhiếp ảnh gia người Mỹ gốc Việt nổi tiếng và là giáo sư khoa nhiếp ảnh trường Đại học Bard (New York). Cô được biết đến với nhiều bức ảnh về chủ đề chiến tranh và hoạt động quân sự, xóa nhòa ranh giới giữa thực và hư. Năm 2012, An-My Le là một trong những người nhận giải MacArthur Fellowship tại Mỹ.

Hứa Như Xuân (Nhu Xuan Hua) là một nữ nhiếp ảnh gia người Pháp gốc Việt ấn tượng trong thời gian gần đây với ngôn ngữ thị giác siêu thực-mơ ảo, và là người chụp nhóm nhạc K-Pop đình đám BTS trên bìa tạp chí TIME. Một bài phỏng vấn thú vị với nghệ sĩ này mà bạn đọc có thể xem, “Nhu Xuân Hứa Và Những Đối Thoại Về Căn Tính Việt”, thực hiện bởi nữ nhiếp ảnh gia trẻ và cây viết Hà Đào, được đăng tải trên tạp chí không gian nhiếp ảnh Matca (Hà Nội).

Nguyen Thanh Hai, known professionally as Maika Elan, is a HCMC-based freelance photographer. After studying sociology at the University of Social Sciences and Humanities in Hanoi, Maika started to use the camera and has captured her daily private life since 2008. In 2010, Maika turned to documentary photography and was known for her internationally acclaimed project “The Pink Choice” which focuses on the personal lives of gay couples in Vietnam. Her first solo exhibition “No To Sorrow” was hosted at Goethe Institut in Hanoi in 2012. In 2013, she won first prize in the Contemporary Issues category of World Press Photo and first prize of documentary story at Pride Photo Award with “The Pink Choice” and was a participant in the Joop Swart masterclass in Amsterdam. She was selected for the VII mentor program from 2014–2016. Maika Elan was honored in the Forbes Vietnam’s “30 Under 30” in 2014. In 2017, Maika is one of the six selected talents of the first 6x6 Global Talent Program in Southeast Asia & Oceania, an initiative of The World Press Photo. Maika is undertaking an ongoing project in which she photographs the reclusive Japanese “Hikikomori”.

A prominent Vietnamese-American photographer and Professor of Photography at Bard College (New York), An-My Le is known for her poignant works which address the impact of war environmentally and culturally. She was granted the MacArthur Fellowship in the US in 2012.

Nhu Xuan Hua is an impressive Vietnamese-French photographer with a surreal visual language, who recently photographed the popular K-Pop boyband BTS on the cover of TIME magazine. An interesting Vietnamese interview with this artist, “Nhu Xuân Hứa Và Những Đối Thoại Về Căn Tính Việt” (Nhu Xuan Hua and Dialogues on Vietnamese Identity), carried out by young photographer and writer Ha Dao, is published in Matca, an online magazine and photography space in Hanoi.

Trích dự án cá nhân "TROPISM:
Consequences of a Displaced Memory" của
Nhu Xuan Hua.
Nhu Xuan Hua's personal project "TROPISM:
Consequences of a Displaced Memory".

NGUYỄN TRINH THI 1973, VIỆT NAM

Và cuối cùng, một ấn phẩm song ngữ “tươi mới” cho làng nhiếp ảnh Việt Nam vừa được ra mắt vào cuối năm 2019—”Makét 01: Có Một Làng Nghề Nhiếp Ảnh” của tác giả Hà Trang (sản xuất bởi Matca liên kết xuất bản cùng NXB Lao Động). “Là cuộc đối thoại giữa chất liệu lịch sử và thiết kế phi truyền thống qua cách dàn trang mang tính tương tác cao”, cuốn sách này là một công trình thú vị, tái dựng lịch sử truyền thống nhiếp ảnh studio tại Việt Nam qua ký ức của làng nhiếp ảnh Lai Xá, với cách tiếp cận đương đại và gắn gũi với độc giả trẻ.

Đối với lĩnh vực phim ảnh, nước ta tự hào có đội ngũ các nữ nghệ sỹ và đạo diễn nổi bật ở nhiều thế hệ như Nguyễn Hoàng Diệp với “Đập cánh giữa không trung” (2014, đạo diễn và đồng sản xuất), Siu Pham với những bộ phim tài liệu tiên phong “Homostratus” (2013) và “Con đường trên núi” (2017) – nguồn cảm hứng dồi dào cho nghệ sỹ-giám tuyển Trương Quế Chi. Ngoài ra, nữ diễn viên-nghệ sỹ Trần Nữ Yên Khê đã và đang nỗ lực hỗ trợ hết mình cho nhiều thế hệ nhà làm phim tại Việt Nam.

Để kết thúc hạng mục này trong danh sách, tôi xin giới thiệu nghệ sỹ-nhà làm phim Nguyễn Trinh Thi. Thực hành của cô và không gian Hà Nội DOCLAB do cô sáng lập hiện đang dẫn đầu lĩnh vực phim thể nghiệm ở thủ đô Hà Nội.

Nguyễn Trinh Thi là một nhà làm phim độc lập và nghệ sỹ video-media tại Hà Nội. Thực hành đa dạng của cô điều tra vai trò của ký ức trong việc vén màn các lịch sử ẩn khuất, bị thay thế hoặc diễn giải sai, và khảo sát vị trí của các nghệ sỹ trong xã hội Việt Nam. Thi học về báo chí, nhiếp ảnh, quan hệ quốc tế và phim ảnh dân tộc học ở Hoa Kỳ. Các bộ phim và tác phẩm video của cô đã được trình chiếu tại các liên hoan và triển lãm nghệ thuật bao gồm Asia Pacific Triennial of Contemporary Art lần thứ 9 (2018-2019, Brisbane); Sydney Biennale 2018; Jeu de Paume, Paris; CAPC musée d'art contemporain de Bordeaux; Lyon Biennale 2015; Asian Art Biennial 2015, Đài Loan. Nguyễn Trinh Thi là người sáng lập và giám đốc của Hà Nội DOCLAB, một trung tâm độc lập dành cho phim thể nghiệm và hình ảnh chuyển động tại Hà Nội từ năm 2009. Vừa kết thúc vào ngày 1 tháng 3 năm nay, bộ phim tiểu luận “Fifth Cinema” (2018) của Nguyễn Trinh Thi đã được trình chiếu tại triển lãm cá nhân trong bảo tàng đầu tiên của cô tại Mỹ ở Học viện Nghệ thuật Minneapolis (Minnesota).

Last but not least, a refreshing and innovative bilingual publication worth-mentioning for the photography community in Vietnam was published at the end of 2019—”Makét 01: A Vietnamese Photography Village” by author Ha Trang. “A dialogue between historical material and non-traditional design through highly interactive book layout,” this book reconstructs the history of studio photography in Vietnam through the memory of Lai Xa photography village.

With respect to filmmaking, Vietnam proudly holds a profile of renowned female artists and directors. Nguyen Hoang Diep’s “Flapping in the Middle of Nowhere” (2014, director and co-producer) is the most popular example of all. Siu Pham’s pioneering documentaries and feature narrative films such as “Homostratus” (2013) and “On the Endless Road” (2017) are ultimate inspirations for emerging artists like Truong Que Chi. Also, one should not forget the efforts of actress-artist Tran Nu Yen Khe who has been providing substantial support for many generations of filmmakers in Vietnam.

And to complete this category, Nguyen Trinh Thi and her extraordinary platform Hanoi DOCLAB are currently leading the field of experimental filmmaking in the Vietnamese capital.

Nguyen Trinh Thi is a Hanoi-based independent filmmaker and video/media artist. Her diverse practice has consistently investigated the role of memory in the necessary unveiling of hidden, displaced or misinterpreted histories; and examined the position of artists in the Vietnamese society. Thi studied journalism, photography, international relations and ethnographic film in the United States. Her films and video art works have been shown at festivals and art exhibitions including the 9th Asia Pacific Triennial of Contemporary Art (2018-2019, Brisbane); Sydney Biennale 2018; Jeu de Paume, Paris; CAPC musée d'art contemporain de Bordeaux; the Lyon Biennale 2015; Asian Art Biennial 2015, Taiwan. Nguyen Trinh Thi is the founder and director of Hanoi DOCLAB, an independent center for documentary film and moving image in Hanoi since 2009. Recently ended on March 1 2020, Nguyen Trinh Thi’s hybrid essay-film “Fifth Cinema” (2018) was presented at her first solo museum exhibition in the US at the Minneapolis Institute of Art (Minnesota).